

זעירא דמן חבריא — זעיר השיצה. ולי נראה ד"אושעיא זעירא" היה נקרא, דמן חזירא — שמוצי השיצה. הוא תני לה — שונה המטנה מרבו. והוא אמר — מדעמו, שהלכה כרבי נתן, וכולן ששחטו — חרש שוטה וקטן, והוא אמרה רבא חדא זימנא — ולמה ליה לרצה למידק מממיתין ולמימר: הא הפילה הוא כשרה, ולאשמועינן דסתם לן תנא כרבי נתן? הא אשמועינן רצה חדא זימנא דסתם לן תנא כרבי נתן! צריכא — ליה לרצה לאשמועינן בתרזויהו. אבל הכא דלא מיכוין — אפילו לחתיכה בעלמא, אי לאו לאשמועינן רצה — לא הוה דייקנא מיניה: הא הפילה הוא כשרה. דאפילו הפילה הוא הוה אמינא דפסולה, והיא גופה אינצטריכא לאשמועינן: מה שאמה וזנח אמה אוכל דנענין שמיטה מכה דרס. קא משמע לן רצה דהא נמי דייקנא מינה, מדלא קתני "הפיל סכין", או "זרק סכין". והא דפירין: והא אמרה רצה חדא זימנא, ולא פירין "תנינא חדא זימנא" — משום דנמתינתין לא תני צהדיא: הפילה הוא דכשרה, אלא רצה דייק לה. גדה שנאנסה וטבלה — לקמיה מפרש היכי נאנסה. לביתה — לזקק לבעלה. טמא שאכל תרומה — צמיחה צדי שמים, צ"ל הן הנשרפין" (סנהדרין פגא). וכרת חמור ממיתה, דימיו נכרתים וזרעו נכרת כדכתיב (ויקרא כ): "עריצים יהיו". ומנא תימרא — דלחולין לא נענין כוונה. שנתלש — מן היס. הכי גרסינן: מה כלים דלא מיכווני — דהא לית להו דעת.

תוספות

הוצרך שיעור זה אלא כדי שישחוט בריוח, ופעמים שהסכין חריף ושוחט הרוב בלא הולכת כמלא צואר.

והא אמרה רבא חדא זימנא — אמתניתין לא פריך "הא תנינא חדא זימנא", כדפירש בקונטרס, משום דבמתניתין לא

מאן תנא דלא פּעִינן פּוֹנֵה לְשַׁחֲטָהּ? אָמַר רָבָא: רַבִּי נִתָּן הִיא, דְּתַנִּי אוֹשְׁעִיא זְעִירָא דְּמִן חֲבֵירָא אֲמַר — חֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן, וְהָא אֲמָרָה רַבָּא כִּדְרַחֲמֵי — וְלָמָּה לִּיה לְרַצָּה לְמִידַק מִמְמִיתִין וְלִמְיַמַּר: הֲאֵל הִפִּילָה הוּא כְּשֵׁרָה, וְלֹאשְׁמוּעִינָן דְּסָתָם לָן תַּנָּא כְּרַבִּי נִתָּן? הֲאֵל אֲשְׁמוּעִינָן רַצָּה חֲדָא זִימְנָא דְּסָתָם לָן תַּנָּא כְּרַבִּי נִתָּן! צְרִיכָא — לִיה לְרַצָּה לְאֲשְׁמוּעִינָן בְּתַרזוּיָהוּ. אֲבָל הִכָּא דְּלֹא מִיכוּוִּין — אֲפִילוּ לְחַתִּיכָה בְּעַלְמָא, אִי לֹא לְאֲשְׁמוּעִינָן רַצָּה — לֹא הוּהוּ דִּיִּיקְנָא מִינֵיהּ: הֲאֵל הִפִּילָה הוּא כְּשֵׁרָה. דְּאֲפִילוּ הִפִּילָה הוּא הוּוּהוּ אֲמִינָא דְּפִסּוּלָה, וְהִיא גּוֹפָה אִינְצִטְרִיכָא לְאֲשְׁמוּעִינָן: מַה שְׁאֵמָה וְזִנְחָה אֵמָה אוֹכֵל דְּנִעְנִין שְׁמִיטָה מִכָּה דְּרִס. קָא מְשַׁמַּע לָן רַצָּה דְּהָא נָמִי דִּיִּיקְנָא מִינָה, מְדַלָּא קִתְּנִי "הִפִּיל סַכִּין", או "זָרַק סַכִּין". וְהָא דְּפִירִין: וְהָא אֲמָרָה רַצָּה חֲדָא זִימְנָא, וְלֹא פִירִין "תַּנִּינָא חֲדָא זִימְנָא" — מִשּׁוּם דְּנִמְתֵּינִין לָא תַּנִּי צְהַדִּיא: הִפִּילָה הוּא דְּכִשְׁרָה, אֲלֵא רַצָּה דִּיִּיק לֶהּ. גִּדְּהָ שְׁנֵאנְסָה וְטַבְּלָה — לְקַמְיָה מְפָרַשׁ הִיכִי נִאֲנָסָה. לְבֵיתָה — לְזַקֵּק לְבַעְלָהּ. טַמָּא שְׁאֲכַל תְּרוּמָה — צְמִיחָה צְדִי שְׁמַיִם, צ"ל הן הנשרפין" (סנהדרין פגא). וכרת חמור ממיתה, דימיו נכרתים וזרעו נכרת כדכתיב (ויקרא כ): "עריצים יהיו". ומנא תימרא — דלחולין לא נענין כוונה. שנתלש — מן היס. הכי גרסינן: מה כלים דלא מיכווני — דהא לית להו דעת.

וּמִיָּהוּ הַתְּנָא הַסְּבוּר שְׂאִין אֲנִי צְרִיכִים] כּוּוֹנָה לְשַׁחֲטָהּ? אֲמַר רַבָּא: שִׁיטָּת ר' נִתָּן הִיא, דְּתַנִּי (שְׁשֵׁנָה) אוֹשְׁעִיא זְעִירָא דְּמִן חֲבֵירָא [הַקָּטָן שְׁבַחבוּרָה]: זָרַק סַכִּין עַל מִנְתָּ לְנוּעֲצָה בְּכוֹתֵל, וְהִלְכָה וּבְתוֹךְ כִּדְרַחֲמֵי — ר' נִתָּן מְכַשֵּׁר בְּשַׁחֲטָה זֶה, וְחַכְמִים פּוֹסְלִים. וּמוֹסִיפִים, הוּא, אוֹשְׁעִיא זְעִירָא דְּמִן חֲבֵירָא, תַּנִּי לֶהּ [שְׁנָה אֵת הַבְּרִייתָא הַזֹּאת] בְּשֵׁם רַבּוּ, וְהוּא הוֹסִיף וְאֲמַר לֶהּ [בִּיחָס אֱלִיָּה]: הִלְכָה כְּר' נִתָּן, וְשׂוֹאֵלִים: וְהָא [וְהָרִי כְּכַר] אֲמָרָה רַבָּא חֲדָא זִימְנָא [פֻּעַם אֲחֻזָּת]. שְׁמַשְׁנַתְנוּ כְּשִׁיטָּת ר' נִתָּן! דְּתַנִּן [שְׁשֵׁנִינוּ בְּמַשְׁנָה] בְּפִרְקָה הַרְאִשׁוֹן שֶׁל מַסְכַּת זֶה: וְכוּלָן שְׁשַׁחְטוּ וְאַחֲרֵים רֹאִין אוֹתָן — שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה, וּבְכָלל זֶה חֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן, שְׂאִין לֹאֵם דַּעַת. וְאֲמַרִּין [וְאֲמַרְנִן] עַל כֵּךְ: מֵאֵן תַּנָּא דְּלֹא בְּעִי [מִיָּהוּ הַתְּנָא הַסְּבוּר שְׂאִין שְׂלֹא צְרִיךְ] כּוּוֹנָה לְשַׁחֲטָהּ? וְאֲמַר רַבָּא: ר' נִתָּן הִיא. וְאֵם כֵּן כָּבֵר לְמַדְנֵנוּ שׁוּזוּ דַּעַת מְשַׁנְתָּנוּ! וּמְשִׁיבִים: צְרִיכָא [צְרִיךְ] הַדְּבַר לְהִיאַמַר בְּשֵׁנֵי הַמְּקָרִים, דְּאִי אֲשְׁמוּעִינָן לְהַתֵּם [שְׁאֵם הִיָּה מְשִׁמֵּעַ לֵנוּ שֵׁם בְּלַבַּד]. לְגַבִּי חֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן, הִייתִי אוֹמֵר כִּי הַטַּעַם שֶׁהִשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה הוּא מְשׁוּם דְּקָא מִיכוּוִּין [וְשִׁהָא מִתְכוּוִּין] עַל כָּל פְּנִים לְשׁוּם חַתִּיכָה (חִיתוּךְ) בְּעוֹלָם, לְמִרְוֹת שְׂאִינֵנוּ מִתְכוּוִּין לְשַׁחֲטָהּ, אֲבָל הִכָּא [כָּאן]. כְּשִׁמְפִיל אֵת הַסַּכִּין, דְּלֹא קָא מִיכוּוִּין [שְׂאִינֵנוּ מִתְכוּוִּין] אֲפִילוּ לְחַתוּךְ — אִימָא [אֲמַר] שְׂלֹא תְהִיָּה הַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה. וּמַצַּד שֵׁנִי, וְאִי אֲשְׁמַעִינָן הִכָּא [וְאֵם הִיָּה מְשִׁמֵּעַ לֵנוּ כָּאן]. שְׂאֵם הִפִּיל סַכִּין וְשַׁחֲטָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, הִייתִי אוֹמֵר כִּי טַעַם הַדְּבַר הוּא מְשׁוּם שֶׁהַחִיתוּךְ קָאֵתִי [בָּא] עַל כָּל פְּנִים מִכָּה בֵּן דַּעַת, אֲבָל הַתֵּם [שֵׁם]. בְּחֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן שְׁשַׁחְטוּ, דְּלֹא קָאֵתִי [שְׂלֹא בָּא] מִכָּה בֵּן דַּעַת — אִימָא [אֲמַר] שְׂלֹא תְהִיָּה הַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה, עַל כֵּן צְרִיכָא [צְרִיךְ] הַדְּבַר

וּמִיָּהוּ הַתְּנָא הַסְּבוּר שְׂאִין אֲנִי צְרִיכִים] כּוּוֹנָה לְשַׁחֲטָהּ? אֲמַר רַבָּא: שִׁיטָּת ר' נִתָּן הִיא, דְּתַנִּי (שְׁשֵׁנָה) אוֹשְׁעִיא זְעִירָא דְּמִן חֲבֵירָא [הַקָּטָן שְׁבַחבוּרָה]: זָרַק סַכִּין עַל מִנְתָּ לְנוּעֲצָה בְּכוֹתֵל, וְהִלְכָה וּבְתוֹךְ כִּדְרַחֲמֵי — ר' נִתָּן מְכַשֵּׁר בְּשַׁחֲטָה זֶה, וְחַכְמִים פּוֹסְלִים. וּמוֹסִיפִים, הוּא, אוֹשְׁעִיא זְעִירָא דְּמִן חֲבֵירָא, תַּנִּי לֶהּ [שְׁנָה אֵת הַבְּרִייתָא הַזֹּאת] בְּשֵׁם רַבּוּ, וְהוּא הוֹסִיף וְאֲמַר לֶהּ [בִּיחָס אֱלִיָּה]: הִלְכָה כְּר' נִתָּן, וְשׂוֹאֵלִים: וְהָא [וְהָרִי כְּכַר] אֲמָרָה רַבָּא חֲדָא זִימְנָא [פֻּעַם אֲחֻזָּת]. שְׁמַשְׁנַתְנוּ כְּשִׁיטָּת ר' נִתָּן! דְּתַנִּן [שְׁשֵׁנִינוּ בְּמַשְׁנָה] בְּפִרְקָה הַרְאִשׁוֹן שֶׁל מַסְכַּת זֶה: וְכוּלָן שְׁשַׁחְטוּ וְאַחֲרֵים רֹאִין אוֹתָן — שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה, וּבְכָלל זֶה חֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן, שְׂאִין לֹאֵם דַּעַת. וְאֲמַרִּין [וְאֲמַרְנִן] עַל כֵּךְ: מֵאֵן תַּנָּא דְּלֹא בְּעִי [מִיָּהוּ הַתְּנָא הַסְּבוּר שְׂאִין שְׂלֹא צְרִיךְ] כּוּוֹנָה לְשַׁחֲטָהּ? וְאֲמַר רַבָּא: ר' נִתָּן הִיא. וְאֵם כֵּן כָּבֵר לְמַדְנֵנוּ שׁוּזוּ דַּעַת מְשַׁנְתָּנוּ! וּמְשִׁיבִים: צְרִיכָא [צְרִיךְ] הַדְּבַר לְהִיאַמַר בְּשֵׁנֵי הַמְּקָרִים, דְּאִי אֲשְׁמוּעִינָן לְהַתֵּם [שְׁאֵם הִיָּה מְשִׁמֵּעַ לֵנוּ שֵׁם בְּלַבַּד]. לְגַבִּי חֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן, הִייתִי אוֹמֵר כִּי הַטַּעַם שֶׁהִשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה הוּא מְשׁוּם דְּקָא מִיכוּוִּין [וְשִׁהָא מִתְכוּוִּין] עַל כָּל פְּנִים לְשׁוּם חַתִּיכָה (חִיתוּךְ) בְּעוֹלָם, לְמִרְוֹת שְׂאִינֵנוּ מִתְכוּוִּין לְשַׁחֲטָהּ, אֲבָל הִכָּא [כָּאן]. כְּשִׁמְפִיל אֵת הַסַּכִּין, דְּלֹא קָא מִיכוּוִּין [שְׂאִינֵנוּ מִתְכוּוִּין] אֲפִילוּ לְחַתוּךְ — אִימָא [אֲמַר] שְׂלֹא תְהִיָּה הַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה. וּמַצַּד שֵׁנִי, וְאִי אֲשְׁמַעִינָן הִכָּא [וְאֵם הִיָּה מְשִׁמֵּעַ לֵנוּ כָּאן]. שְׂאֵם הִפִּיל סַכִּין וְשַׁחֲטָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, הִייתִי אוֹמֵר כִּי טַעַם הַדְּבַר הוּא מְשׁוּם שֶׁהַחִיתוּךְ קָאֵתִי [בָּא] עַל כָּל פְּנִים מִכָּה בֵּן דַּעַת, אֲבָל הַתֵּם [שֵׁם]. בְּחֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן שְׁשַׁחְטוּ, דְּלֹא קָאֵתִי [שְׂלֹא בָּא] מִכָּה בֵּן דַּעַת — אִימָא [אֲמַר] שְׂלֹא תְהִיָּה הַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה, עַל כֵּן צְרִיכָא [צְרִיךְ] הַדְּבַר

וּמִיָּהוּ הַתְּנָא הַסְּבוּר שְׂאִין אֲנִי צְרִיכִים] כּוּוֹנָה לְשַׁחֲטָהּ? אֲמַר רַבָּא: שִׁיטָּת ר' נִתָּן הִיא, דְּתַנִּי (שְׁשֵׁנָה) אוֹשְׁעִיא זְעִירָא דְּמִן חֲבֵירָא [הַקָּטָן שְׁבַחבוּרָה]: זָרַק סַכִּין עַל מִנְתָּ לְנוּעֲצָה בְּכוֹתֵל, וְהִלְכָה וּבְתוֹךְ כִּדְרַחֲמֵי — ר' נִתָּן מְכַשֵּׁר בְּשַׁחֲטָה זֶה, וְחַכְמִים פּוֹסְלִים. וּמוֹסִיפִים, הוּא, אוֹשְׁעִיא זְעִירָא דְּמִן חֲבֵירָא, תַּנִּי לֶהּ [שְׁנָה אֵת הַבְּרִייתָא הַזֹּאת] בְּשֵׁם רַבּוּ, וְהוּא הוֹסִיף וְאֲמַר לֶהּ [בִּיחָס אֱלִיָּה]: הִלְכָה כְּר' נִתָּן, וְשׂוֹאֵלִים: וְהָא [וְהָרִי כְּכַר] אֲמָרָה רַבָּא חֲדָא זִימְנָא [פֻּעַם אֲחֻזָּת]. שְׁמַשְׁנַתְנוּ כְּשִׁיטָּת ר' נִתָּן! דְּתַנִּן [שְׁשֵׁנִינוּ בְּמַשְׁנָה] בְּפִרְקָה הַרְאִשׁוֹן שֶׁל מַסְכַּת זֶה: וְכוּלָן שְׁשַׁחְטוּ וְאַחֲרֵים רֹאִין אוֹתָן — שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה, וּבְכָלל זֶה חֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן, שְׂאִין לֹאֵם דַּעַת. וְאֲמַרִּין [וְאֲמַרְנִן] עַל כֵּךְ: מֵאֵן תַּנָּא דְּלֹא בְּעִי [מִיָּהוּ הַתְּנָא הַסְּבוּר שְׂאִין שְׂלֹא צְרִיךְ] כּוּוֹנָה לְשַׁחֲטָהּ? וְאֲמַר רַבָּא: ר' נִתָּן הִיא. וְאֵם כֵּן כָּבֵר לְמַדְנֵנוּ שׁוּזוּ דַּעַת מְשַׁנְתָּנוּ! וּמְשִׁיבִים: צְרִיכָא [צְרִיךְ] הַדְּבַר לְהִיאַמַר בְּשֵׁנֵי הַמְּקָרִים, דְּאִי אֲשְׁמוּעִינָן לְהַתֵּם [שְׁאֵם הִיָּה מְשִׁמֵּעַ לֵנוּ שֵׁם בְּלַבַּד]. לְגַבִּי חֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן, הִייתִי אוֹמֵר כִּי הַטַּעַם שֶׁהִשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה הוּא מְשׁוּם דְּקָא מִיכוּוִּין [וְשִׁהָא מִתְכוּוִּין] עַל כָּל פְּנִים לְשׁוּם חַתִּיכָה (חִיתוּךְ) בְּעוֹלָם, לְמִרְוֹת שְׂאִינֵנוּ מִתְכוּוִּין לְשַׁחֲטָהּ, אֲבָל הִכָּא [כָּאן]. כְּשִׁמְפִיל אֵת הַסַּכִּין, דְּלֹא קָא מִיכוּוִּין [שְׂאִינֵנוּ מִתְכוּוִּין] אֲפִילוּ לְחַתוּךְ — אִימָא [אֲמַר] שְׂלֹא תְהִיָּה הַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה. וּמַצַּד שֵׁנִי, וְאִי אֲשְׁמַעִינָן הִכָּא [וְאֵם הִיָּה מְשִׁמֵּעַ לֵנוּ כָּאן]. שְׂאֵם הִפִּיל סַכִּין וְשַׁחֲטָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, הִייתִי אוֹמֵר כִּי טַעַם הַדְּבַר הוּא מְשׁוּם שֶׁהַחִיתוּךְ קָאֵתִי [בָּא] עַל כָּל פְּנִים מִכָּה בֵּן דַּעַת, אֲבָל הַתֵּם [שֵׁם]. בְּחֲרַשׁ שׁוֹטֵט וְקָטָן שְׁשַׁחְטוּ, דְּלֹא קָאֵתִי [שְׂלֹא בָּא] מִכָּה בֵּן דַּעַת — אִימָא [אֲמַר] שְׂלֹא תְהִיָּה הַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה, עַל כֵּן צְרִיכָא [צְרִיךְ] הַדְּבַר

דְּמִשְׁנַתְנוּ הוֹבָאָה כְּרֵאִיָּה בְּמַחְלוּקַת אַמּוּרָאִים בְּעִינָן אַחֵר. וְכֵן אַתְמַר [נְאֻמְר]: גִּדְּהָ שְׂלֹאֲחַר שְׁפַסְק דְּמָה נִאֲנָסָה וְטַבְּלָה, כְּלוּמַר, טַבְּלָה שְׂלֹא בְּרַצוּנָה, אֲמַר רַב יְהוּדָה אֲמַר רַב: טְהוּרָה הִיא לְבֵיתָה כְּלוּמַר, מוֹתֵרָת לְבַעְלָה, וְאוּלַם אַסּוּרָה לְאֶכּוּל בְּתַרּוּמָה אִם הִיתָה כְּהֵנָּה, מְשׁוּם שֶׁלְעִינָן אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּטַהֲרָה אֵין טְבִילָה זֶה נַחֲשַׁבְתָּ. וְר' יוֹחָנָן אֲמַר: אָף לְבֵיתָה לֹא טַהֲרָה. אֲמַר לִיה [גַּ] רַבָּא לְרַב נַחְמָן, לְשִׁיטָּת רַב שְׂאֻמַּר: טְהוּרָה לְבֵיתָה וְאַסּוּרָה לְאֶכּוּל בְּתַרּוּמָה, תַּמּוּהָ הַדְּבַר: אִם לְעִינָן עוֹן יוֹשֵׁב בֵּן כּוּרָת (בִּיאָה עַל אִישָׁה גִּדְּהָ) הוֹתֵרָה, לְעִינָן אִיסוּר מִיתָה בִּידֵי שְׁמַיִם שִׁישׁ בְּאֲכִילַת תְּרוּמָה בְּטוּמָא מִיבְעִיא [נְצַרְכָּה לּוּמַר]? וּמְדוּעָה תִּיאַסֵּר? אֲמַר לִיה [גַּ]: תְּרוּמָה צְרִיכָה כּוּוֹנָה לְהִישְׁטַר מְשׁוּם שֶׁהִיא קוֹדֶשׁ, וְאִילוּ בְּעַלְהָ חוּלִין הוּא, וְחוּלִין לֹא בְּעִי [צְרִיךְ] כּוּוֹנָה לְטַהֲרָתוֹ. וּמִנָּא תִּימְרָא [וּמִנִּין אַתָּה אֲמַר] שְׁחוּלִין אֵינִם צְרִיכִים כּוּוֹנָה? דְּתַנִּן [שְׁשֵׁנִינוּ בְּמַשְׁנָה]: גַּל שְׁנַתְלַשׁ מִן הַיָּם, וְכֵן בְּגַל הוּוּהוּ הָיוּ שִׁיעוּר שֶׁל אַרְבַּעִים סָאָה, כְּשִׁיעוּר מְקוּהָ, וּנְפַל גַּל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים הַטְּמֵאִים — הִרְיָהֵם טְהוּרִין שְׁנֵטְהוּרוּ כֵּךְ. מֵאִי לֹאֻ [הָאֵם אֵין] דִּינוּ שֶׁל הָאָדָם דּוּמִיא [בְּדוּמָה] לְכֵלִים, מַה כֵּלִים נְטַהֲרִים לְמִרְוֹת דְּלֹא מִיכוּוִּינֵי [שְׂאִינֵם מִתְכוּוִּינֵם] — אָף אָדָם הַמוּזְכָּר כֹּאֵן נָמִי [גַּם כֵּן] לֹא בְּעִי [אֵינִי צְרִיךְ] כּוּוֹנָה כְּדִי לְהִישְׁטַר כֵּךְ? וְדוּחִים: מִמֵּאִי [מִמָּה] אַתָּה מוֹכִיחַ זֹאת? דְּלִמָּא [שְׁמָא] בְּאָדָם יוֹשֵׁב וּמַצַּפָּה עַסְקִינָן [עוֹסְקִים אֲנִן]. שְׁהוּא מַצַּפָּה אִימָתִי יִתְלַשׁ הַגֵּל וְיַעֲבוּר עֵלָיו.

עוֹן כֶּרֶת הַתֵּרֵת — אִיפְכָא הוּוּהוּ לִיה לְמִימַר: עוֹן מִיתָה אַסְרַת, עוֹן כֶּרֶת מִיבְעִיא: דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּבַעֲיָן כּוּוֹנָה בְּתַרּוּמָה, וּכְדַתְּנָן ב"חומר בקדש" (חגיגה יח,ב): טַבֵּל לְחוּלִין — אַסּוּר בְּמַעֲשֵׂר, וְאָף בְּחוּלִין בְּעִי רַבָּא לְמִימַר דְּטַבֵּל וְלֹא הוּוּחַזַק כֵּאִילוּ לֹא עֲדִין מְטַבֵּל לְחוּלִין, שְׂאֵם הִיתָה יוֹדַעַת הִיתָה מִתְכוּוֹנַת אָף לְמַעֲשֵׂר. וּמְדַקְאֵמַר: טְהוּרָה לְבֵיתָה — אֲלַמָּא חֲשִׁיבָא לִיה כּוּוֹנָה, אִם כֵּן אָף לְתַרּוּמָה תַּהָא מוֹתֵרָת.

עיונים

וְהָא אֲמָרָה רַבָּא חֲדָא זִימְנָא וְכוּי צְרִיכָא כְּתַב רִשִׁי, כִּי כְּפִי שְׁמַתְבָּר מְפִירוֹט הַדְּבָרִים, עֵיקַר הַשְּׂאֵלָה אֵינִי עַל רַבָּא. אֲלֵא עַל כֵּךְ שֶׁהַמְשַׁנָּה חוֹרַת פְּעִמִּים עַל אוֹתָהּ הִלְכָה לְבִאּוּרָה. אֲלֵא שֶׁהַדְּבַר מְנוּסַח בְּאוּפוֹן זֶה, וְלֹא בְּלִשׁוֹן "וְהָא תִּנְיָנָא חֲדָא זִימְנָא" (=וְהָרִי כָּבֵר שְׁנִינוּ דְּבַר זֶה פֻּעַם אַחֲת), מְפַנֵּי שְׁלוּלֵי דְּבָרֵי רַבָּא נִיתָן הִיָּה לּוּמַר שְׁמָה שְׁשֵׁנִינוּ בְּמַשְׁנַתְנוּ "נְפַלָּה סַכִּין וְשַׁחֲטָהּ" שְׁפִסּוּלָה — אֵינִי בְּרוּקָא, וְגַם בְּמַקְרָה שֶׁהִפִּילָה אָדָם הַדִּין כֵּן. וְאִילוּ הַרְמַב"ן כְּתַב כִּי כָּל אַחַת מִן הַמְּשֻׁנּוּת בּוּדָאִי הוּוּצְרָכָה לְגוֹפָה, וְהַגְמָרָא מְסַבִּירָה מְדוּעָה הוּוּצְרָךְ רַבָּא לּוּמַר בְּשֵׁנֵי הַמְּקָרִים שֶׁהַתְּנָא הוֹלֵךְ בְּשִׁיטָּת ר' נִתָּן, מְפַנֵּי שְׁנִיתָן הִיָּה לְהַבִּין כָּל אַחַת מִן הַמְּשֻׁנּוּת שְׂלֹא לְשִׁיטָּתוֹ (וְרָאֵה עוֹד בְּרַשְׁבִּיא).

וְאַסּוּרָה לְאֶכּוּל בְּתַרּוּמָה הַעִירוּ בְּתוֹם" (רָאֵה גִּגְהַת ר' בְּצַלָּל מְרַנְשְׁבוּרָה) כִּי לְבִאּוּרָה צְרִיךְ הִיָּה לּוּמַר: "וְאַסּוּרָה לְאֶכּוּל בְּמַעֲשֵ

רבי יוחנן — דלמר לעיל: אף לזיתא לא טהרה. נגעי נגדים כמיז צהו שני כנוסס, תכנסת ראשונה: "וכנסו את אשר צו הנגע והסגירו" וגו' [ויקרא יג] לראות אם יפשה או יעמוד או יכה, וכינוס שני לאחר הסגר שאחר כינוס ראשון: "והנגד או השמי או הערב או כל כלי העור אשר תכנס" בראשונה קודם הסגר, "וסר מהס הנגע" זימי הסגר, "וכנס שנית" לשוס טבילה, "וטוהר". מה תלמוד לומר שנית — פשיטא דשנית הוא מקיש תכבוסת שנייה — שהיא לטעם טבילת טהרה. לתכבוסת ראשונה — שהיא להסגיר. מה ראשונה לדעת — אדם, דכמיז: "זוזה הכהן וכנסו" [שם]. אף שניה לדעת — ולא שיפול זמיים מאליו. מי אמר רבי יוחנן — דחולין זעי כוונה? מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים — שומע קדשים שלא כוונה, דפסולין, דכמיז: "לרזונכס מזבח" — לדעתכס זכוח, צפרק קמא (חולין יג, א). ורבנן — דלמר לעיל: ותכמיס פסולין. זכנהו — נחנן. כלומר, צאח נראין דנרין מדנריהס. מתקנינות — צודקות אותן נשעת וסמן, ומטבילות אותן נשעת טבילתן. לרבי נתן — דלמר: לא זעינן כוונה אפילו לתמיכה, ודכוותה הכא קאמר רב אליציה שנפלה מן הגשר, שלא נתכונה אפילו לרחון. ורבי יוחנן לא מדמי טבילה לשחיטה, דקדריש "וכנס שנית", ונשחיטה קרא קדריש להכשיר, כדלמר: מתגלי רחמנא מתעסק כו'. ולרבנן — דנעו מיהא כוונה לתמיכה, ודכוותה נטבילה, מכשר רב אליציה. כשירדה להקר — ולא לטבול, ונפלה כולה לתוך המים, שחט — פרה אדומה. ושחט אחרת עמה — חולין שנמכין לה. דברי הכל — פרה פסולה מחמת מלאכה האחרת, וזהמה כשרה. הכי גרסינן: שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה דברי הכל פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה לרבי נתן פרה פסולה בהמה כשרה לרבנן פרה כשרה בהמה פסולה.

תוספות

יותר מברייתא זו: ויש לומר: דיש חילוק בין טבילת כל גופו לנטילת ידים, דטבילת גופו חמירא טפי. וכן צריך לומר בסמוך, דפרך מסתם משנה לרבי יוחנן, ומשני דשחיטה אפילו רבי יוחנן מודה. ואכתי תקשי ליה משנה דמסכת מכשירין (פרק ד משנה ז): אלא טבילת ידים שאני. נהי דלא בעינן כוונה לזביחה — פירוש: להחירה בזביחה זו. לחתיכה מיהא בעינן, פירוש: לחתיכת סימנים, כדפרישית.

דְתַנְיָא: טָבַל וְלֹא הוּחַזַק — מוֹתֵר לְחוּלִין וְאִסוּר לְמַעֲשֶׂר.
אָמַר לִיה אַבְיִי לְרַב יוֹסֵף: לִימָא תִיְהוּי תִיּוֹבְתָא דְרַבִּי יוֹחָנָן מִהָא? אָמַר לִיה: רַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְאָמַר פְּרַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף; דְתַנְיָא, רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אָמַר: "וְכַבֵּס", מַה תְּלַמּוּד לּוֹמַר "שְׁנִית"? מְקִישׁ תְּכַבּוּסַת שְׁנִיָּה לְתַכְבּוּסַת רִאשׁוֹנָה, מַה תְּכַבּוּסַת רִאשׁוֹנָה לְדַעַת — אָף תְּכַבּוּסַת שְׁנִיָּה לְדַעַת; אִי מַה לְהִלֵּן בְּעֵינֵי דַעַת כְּהֵן, אָף פֶּאֶן בְּעֵינֵי דַעַת כְּהֵן? תְּלַמּוּד לּוֹמַר: "וְטָהַר", מְכַל מְקוֹם. מִתְקַיֵּף לֵה רַב שִׁימִי בַר אֲשִׁי: וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הִכִּי? וְהָאֵמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "הִלְכָה כְּסֵתָם מִשְׁנָה; וְהִנֵּן: נִפְלָה סִפְיָן וְשַׁחְטָה, אָף עַל פִּי שְׁשַׁחְטָה כְּדַרְפָּה — פְּסוּלָה; וְהוֹיֵנן בַּה: "טַעֲמָא דְנִפְלָה, הָא הִפִּילָה הוּא — כְּשֶׁרָה, וְאָף עַל גַּב דְּלֹא מִיפְרִין; וְאָמַרִינן: מֵאֵן תֵּנָא דְלֹא בְּעִי כְּוֹנָה לְשַׁחֲטָה? אָמַר רַבָּא: רַבִּי נָתָן הִיא! — בְּשַׁחֲטָה אֶפִּילוּ רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף; מְדַגְלִי רַחֲמָנָא מִתְעַסֵּק בְּקַדְשִׁים פְּסוּל — מְכַלֵּל דְחוּלִין לֹא בְּעֵינֵי כְּוֹנָה. וְרַבְּנָן? נְהִי דְלֹא בְּעֵינֵי כְּוֹנָה לְזַבְיחָה, לְחַתִּיכָה בְּעֵינֵי. אָמַר רַבָּא: "בְּהָא זְכָנְהוּ רַבִּי נָתָן לְרַבְּנָן, מִי כְּתִיב "וְחַתְכָתָּה"? "וְזַבְחָתָּה" כְּתִיב, אִי בְּעֵינֵי כְּוֹנָה לְחַתִּיכָה — אֶפִּילוּ לְזַבְיחָה נְמִי לִיבְעִי, אִי לֹא בְּעֵינֵי כְּוֹנָה לְזַבְיחָה — לְחַתִּיכָה נְמִי לֹא לִיבְעִי! הִכִּי דְמִי נִדְהָ שְׁנֵאֲנָסָה וְטַבְלָה? אֵילִימָא דְאֲנָסָה חֲבִירָתָה וְאֶטְבְּלָה, כְּוֹנָה דְחַבְרָתָה כְּוֹנָה מְעַלְלִיתָא הִיא! וְעוֹד, בְּתַרוּמָה נְמִי אֶכְלָה, דְתַנְיָן: "הַחֲרָשֶׁת, וְהַשּׁוֹטָה, וְהַסּוּמָא, וְשַׁנְטֵרְפָה דַעֲתָה, אִם יֵשׁ לָהֶן פְּקָחוֹת מִתְקַנּוֹת אוֹתָן — אוֹכְלוֹת בְּתַרוּמָה! אָמַר רַב פֶּפָּא: לְרַבִּי נָתָן — שְׁנִפְלָה מִן הַגֶּשֶׁר, וְלְרַבְּנָן — שְׂיַרְדָּה לְהַקֵּר. אָמַר רַבָּא: שַׁחַט פְּרָה וְשַׁחַט בְּהֵמָה אַחֲרַת עִמָּה — לְדַבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה;

דתניא [ששנויה ברייתא] מפורשת כדבריו: טבל ולא הוחזק — מותר לחולין ואסור למעשר. אמר ליה [ג] אביי לרב יוסף: לימא תיהוי תיובתא [האם נאמר שתהיה קושיה] על דברי רבי יוחנן מהא [מברייתא ז], שהרי נאמר בה שטבילה ללא כוונה מועילה לחולין, ואילו הוא אמר (בתחילת הסוגיה) שנדה שטבלה בלא כוונה אסורה גם לבעלה! אמר ליה [ג] רב יוסף: ר' יוחנן הוא שאמר הלכה זו, כשיטת ר' יונתן בן יוסף אמרה. דתניא [ששנויה ברייתא] בענין צרעת הבגד, ר' יונתן בן יוסף אומר: כגד שהיה בו נגע, והוסגר לשבוע ולא נשתנה הנגע — צריך לכבסו ולהסגירו למשך שבוע נוסף. ואם לאחר אותו שבוע סר הנגע, צריך לטובלו כדי לטהרו כאמור: "וכובס שנית וטהר" (ויקרא יג, נח). ולכאורה, די היה לכתוב: "וכובס וטהר", מה תלמוד (צורך) לומר "שנית"? אלא בכך מקיש משווה הכתוב תכבוסת שניה לתכבוסת ראשונה: מה תכבוסת ראשונה היא לדעת, שנאמר: "וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע" (שם) — אף תכבוסת שניה, שעניינה טבילת הבגד לטהרו — צריכה להיעשות לדעת. ושואלים: אי (אם כן) נאמר גם: מה להלן בתכבוסת הראשונה בעינן [צריכים אנו] שתהא דווקא לדעת כהן, אף כאן בעינן [צריכים אנו] דעת כהן! תלמוד לומר: "וכובס שנית וטהר" (שם נח), מכל מקום. הרי שלשית ר' יונתן בן יוסף טבילה לטהרת בגד חולין צריכה גם כן כוונה, וכשיטתו הולך ר' יוחנן, שמצריך כוונה לטבילה בחולין. מתקייף לה [מששה על כ] רב שימי בר אשי: ומי אמר [והאם אומר] ר' יוחנן הכי [כ]. שצריך כוונה בחולין? והאמר [והרי אמר] ר' יוחנן: הלכה כסתם משנה. ותנן [ושנינו במשנה שלנו] העוסקת בשחיטת חולין: נפלה סכין מעצמה ושחטה, אף על פי ששחטה כדרכה — שחיטה פסולה היא. והוינן בה [והיינו עוסקים בה]: טעמא [הטעם, דווקא] במקרה שנפלה מעצמה הדין כן, ואף [הרי] אם הפילה הוא — כשרה, ואף על גב דלא מיכוין [ואף על פי שאינו מתכוון] לשחוט. ואמרין [ואמרנו] על כך: מאן תנא דלא בעי [מיהו התנא של המשנה שלא מצריך] כוונה לשחיטה? אמר רבא: ר' נתן היא! ומשיבים: בשחיטה של חולין אפילו ר' יונתן בן יוסף מודה שאין צורך בכוונה, ומדוע? מדגלי רחמנא [מתוך שגילתה התורה] שהמתעסק בקדשים, ששחט אותם בלא כוונה — פסול, שנאמר "לרזונכס תזבחו" (ויקרא יט, ה), ופירושו: לדעתכס, —

אגב כך שואלים: ורבנן [וחכמים], החולקים על ר' נתן, ולדעתם אם הפיל את הסכין ושחטה — שחיטתו פסולה, מה הם משיבים לטענה זאת? ומשיבים: נהי דלא בעינן [גם אם אמנם לדעתם אין אנו צריכים] כוונה. אגב כך שואלים: "לרזונכס תזבחו", מכל מקום כוונה לחתיכה (לחיתוך) בעינן [צריכים אנו], ואין די שיתכוון להפיל סכין. אמר רבא: בהא זכנהו [בזה ניצחם] ר' נתן לרבנן [לחכמים], שכן מי כתיב [האם נאמר] בשחיטת חולין "וחתכת"? "וזבחת" כתיב [נאמר] [דברים יב, כא], ואם כן אי בעינן [אם צריכים אנו] כוונה לחתיכה — אפילו לזביחה נמי ליבעי [גם כן נצטרך]. אי לא בעינן [אם לא צריכים אנו] כוונה לזביחה — לחתיכה נמי לא ליבעי [גם כן לא נצטרך]. ושבים לתחילת הדין, בדה שטבלה מתוך אונס, שמוסכם שהיא אסורה לאכול בתרומה, מפני שלא התכוונה לכך, אלא שנחלקו רב ור' יוחנן האם היא טהורה לבעלה. ושואלים: היכי דמי [כיצד הוא בדיוק] נדה שנאנסה וטבילה? אילימא [אם תאמר] דאנסה [שהכריחה] אותה חבירתה ואטבילה [והטבילה אותה], הרי כוונה של חברתה כוונה מעלייתא [מעולה] היא, ומועילה לנטבלת! ועוד, במקרה כזה בתרומה נמי אכלה [גם כן אוכלת]. דתנן [ששנינו במשנה]: החרשת, והשוטה, והסומא, ושנטרפה דעתה, שאינן יודעות להיטהר מנידתן, אם יש להן ידידות פקחות — מתקנות אותן לבודקן אם טהורות הן, ולהטבילן, והן אוכלות בתרומה! אמר רב פפא: לשיטת ר' נתן, שאינו מצריך כוונה בשחיטת חולין, ואפילו לא כוונה לחיתוך, מדובר כגון שנפלה לאנסה מן הגשר לנהר, שלא היתה שם כוונה כלל. ולרבנן [ולשיטת חכמים], הסבורים שלענין שחיטה צריך כוונה על כל פנים לחיתוך, מדובר שירדה לנהר כדי להקר [לצנן עצמה], ולא לשם טהרה, שכיון שהתכוונה על כל פנים לרחיצה, תועיל טבילתה לענין חולין. ועוד בענין מחלוקת ר' נתן וחכמים, אמר רבא: שחט פרה אדומה ושחט בהמה אחרת עמה באותה שעה — לדברי הכל פסולה הפרה האדומה.

קרינים

לימא תיהוי תיובתא דר' יוחנן אבל אין זה מוכרח, מפני שיש לומר שר' יוחנן מחמיר לאוסרה לבעלה משום עוון כרת שיש בדבר (ש"מ). וכובס מה תלמוד לומר שנית כביסה בלשון הכתוב עניינה או רחיצת הבגד מלכלוך, או טבילת הבגד לטהרו. ובגד שנראה בו נגע מוסגר תחילה למשך שבוע ימים, ואם לא השתנה הנגע יש לכבסו לשם נקיון ולהסגירו שבוע נוסף, ואם במשך השבוע השני סר הנגע — על כך נאמר כאן "ובגד וכו' אשר תכבס וסר מהם הנגע וכובס שנית וטהר", כלומר, טבילה. ומה תלמוד לומר שנית? עניינו, שהואיל וכביסה שהוכרה בכתוב תחילה היא במשמעות נקיון, אם כן לא היה מקום לומר "שנית" על כיבוס שעניינו טבילה, שהוא דבר אחר. ולרמב"ם יש שיטה שונה בענין זה, שגם הכביסה השניה אינה טבילה, אלא כביסה נוספת קודם הטבילה (ראה הלכות טומאת צרעת פ"ב ה"א). מה תכבוסת ראשונה לדעת שנאמר: "הצה הכהן וכיבסו את אשר בו הנגע" (ויקרא יג, נד), כלומר, על פי ציווי הכהן ולדעתו (רש"י, וכן מפורש בירושלמי). ורבינו גרשום פירש כי הכוונה למה שנאמר באותו פסוק עצמו: "הבגד וכו' אשר תכבס", שמשמעו — הבגד שתכבס אתה לדעתך מתחילה, אם יסור ממנו הנגע — "וכובס", אפילו שלא לדעתך. וטהר מכל מקום שהואיל ואנו מניחים כי "כובס" עניינו טבילה לטהרה, לא הוצרך לומר "ויטהר", אלא בא לומר שיטהר גם באופן שאינו בדיוק כמו הכיבוס הראשון. ורבנן נהי דלא בעינן כוונה לזביחה לחתיכה בעינן [וכוונתם] הוא הטעם שפסלו את השחיטה כשזורק סכין לנעצה בכותל — מפני שאינו מתכוון לחיתוך (רבינו גרשום). ובתוס' כתבו כי לפי הסוגיה לעיל (עמוד א) משמע כי גם כוונה לחיתוך של בשר אין בה די, אלא דווקא לחיתוך הסימנים (וראה בעינינים שם).

למים, אך לא כדי לרחוץ, אלא כדי לראות דבר מה. אבל יש שכתב כי לא הוצרכנו לכך, אלא יש לחלק בין הדברים, שכשנפלה הסכין ושחטה — לא היתה שם דעת מתחילה ועד סוף. אבל אשה שנפלה למים מודעת לכך שהיא במים, וכיון שאין צורך בכוונה הרי זו טבילה כשרה (שי"מ). וכתב רש"י כי דברים אלו נאמרו לשיטת רב, הסבור שאשה זו מותרת לבעלה. אבל לשיטת ר' יוחנן, שחולין צריכים כוונה — לא יועיל הדבר. ואף שלענין שחיטה הוא פוסק כר' נתן, שאין צורך בכוונה לשחיטת חולין, כבר נאמר לעיל כי דבר זה נובע מדיוק הכתובים, שדווקא קדשים צריכים כוונה לשחיטה, ולא חולין, אבל לטבילה יש צורך בכוונה להיטהר. שירדה להקר רש"י פירש: כגון שלא נתכוונה אלא לרחוץ מקצת גופה, ובתוך כך נפלה כולה למים. והוצרך לפרש כן משום שנאמר שנאנסה וטבלה.

אורח ההלכה

החרשת שאינה שומעת ואינה מדברת, וכן השוטה או שנטרפה דעתה מחמת חולי, צריכות פקחות לבדוק אותן ולקבוע להן וסתות כדי שתהיינה מותרות לבעליהן. ומטבילות אותן ומאכילות אותן תרומה אחר שהעריב שמשן. (רמב"ם ספר זרעים הלכות תרומות פ"ז ה"ה. ספר קדושה הלכות איסורי ביאה פ"ח ה"טו. שו"ע יו"ד קצו, ח). שנפלה מן הגשר וכו' נדה שטבלה בלא כוונה, כגון שנפלה לתוך המים, וכל שכן שירדה להקר — הרי זו מותרת לבעלה. כרב, שסווייתנו כמותו, ולפי שיטת ר' נתן, שהיא שיטת משנתו. ויש מחמירים ומצריכים אותה טבילה אחרת, וכשיטת ר' יוחנן, שהלכה כמותו מרב. ועוד, שספק של תורה להחמיר (רשב"א ועוד). ויש להחמיר לכתחלה (רמ"א), ומכל מקום אינה מברכת על טבילה זו (ש"ך). (רמב"ם ספר טהרה הלכות מקואות פ"א ה"ח. שו"ע יו"ד קצח, מח). שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה אם נתעסק בדבר אחר בשעת שחיטתה של פרה אדומה או שאר עבודותיה עד שתיעשה אפר — פסלה. (רמב"ם ספר טהרה הלכות פרה פ"ד ה"ז).

- מסורת הש"ס**
- ז. ראה ירושלמי שבת פ"ב ה"א. שם מגילה פ"ב ה"ה.
 - ח. שבת מז, א. פא, ב. קי, ב. קמז, ב. קמח, ב. קנ, ב. עירובין צב, א. שם ביצה לו, ב. שם תענית יח, א. שם יבמות טו, ב. מב, ב. גיטין פא, ב. ב"ק כט, ב. לב, א. סט, א. צד, ב. בי"מ לג, א. סנהדרין לד, ב. שבועות ג, ב. מנחות נב, ב. חולין מג, א. נדה יא, ב. נא, נ. ב. ירושלמי יבמות פ"ד ה"יא. ירושלמי סוטה פ"ו ה"א.
 - ט. חולין לא, א.
 - י. זבחים מז, א. מנחות קי, א. חולין יג, ב. ירושלמי קדושין פ"א ה"ה. ליק"ש תורה תמ. תרד.
 - יא. (הביטול) קדושין יח, א. נדה לח, ב. נב, ב.
 - יב. משנה נדה יג, ב.

גדרות

בשחיטה אפילו רבי יונתן בן יוסף בכת"מ ועוד ובדפ"י נוסף: מודי. **דחולין לא בעינן כוונה** בכת"מ ועוד: דחולין לא בעו כוונה. **אי בעינן כוונה לחתיכה** אפילו לזביחה נמי ליבעי, אי לא בעינן כוונה לזביחה לחתיכה נמי לא ליבעי בכת"מ ועוד: אי בעינן כוונה אפילו לזביחה נמי ליבעי, אי לא בעינן כוונה לחתיכה נמי לא ליבעי. **ועוד בתרומה נמי אכלה** בכת"מ ועוד: ובתרומה נמי אכלה. **אוכלות בתרומה** בכת"מ ועוד: ואוכלות בתרומה ובמקבילת: והו אוכלות בתרומה.